

Correctievoorschrift VWO

2008

tijdvak 1

aardrijkskunde

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de *Regeling beoordeling centraal examen* vastgesteld (CEVO-02-806 van 17 juni 2002 en bekendgemaakt in Uitleg Gele katern nr 18 van 31 juli 2002).

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door de CEVO.

- 4 De examiner en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

- 1 De examiner vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examiner en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
  - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
  - 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, hoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.
  - 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.

- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

3 Vakspecifieke regel

Voor dit examen kunnen maximaal 72 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Politiek en ruimte

Opgave 1 – Enclaves in de Kaukasus

---

1 **maximumscore 1**
het bergachtige karakter van dit gebied

2 **maximumscore 1**
het uiteenvallen van de Sovjet-Unie

Opmerking

Het einde van de Koude Oorlog moet fout gerekend worden.

3 **maximumscore 2**

- Armenië telt vergeleken met de beide andere Kaukasische staten bijna alleen maar Armeniërs / Armenië telt weinig etnische minderheden / Armenië heeft een etnisch zeer homogene bevolking 1
- kaart 122B (53e druk: 133C) 1

4 **maximumscore 1**
irredentisme

5 **maximumscore 2**
Uit de verklaring moet blijken dat

- Turken en Azeri's etnisch / cultureel / religieus aan elkaar verwant zijn (situatiebeschrijving) 1
- hoe meer etnische / culturele / religieuze verwantschap er tussen volkeren is, hoe meer zij geneigd zijn elkaar te steunen bij politieke conflicten (algemene regel) 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 2 – Uitbreiding van de Europese Unie op de Balkan

---

6 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste gegevens zijn:

- het aandeel van de landbouw in het bbp
- het percentage van de beroepsbevolking dat in de landbouw werkt

per juist gegeven

1

7 maximumscore 2

Uit de verklaring moet blijken dat

- beide landen vergeleken met de meeste oude lidstaten veel zeer kleine / zeer weinig grote landbouwbedrijven hebben (situatiebeschrijving)
- hoe grootschaliger de landbouw in een land is georganiseerd, hoe efficiënter er kan worden gewerkt / hoe sterker de concurrentiepositie van dat land is (algemene regel)

1

1

8 maximumscore 3

Kenmerk	Voorbeelden van een juiste uitleg zijn:
Ruimtelijk kenmerk	De relatieve afstand van Nederland naar Bulgarije en Roemenië is erg groot (oorzaak), waardoor de transportkosten zwaar zullen drukken op de prijs van de Nederlandse tuinbouwproducten (gevolg).
Bevolkingskenmerk	De bevolking van Bulgarije en Roemenië heeft een gering inkomen / geringe koopkracht (oorzaak), waardoor de afzetmogelijkheden in deze twee landen voor Nederlandse tuinders niet erg groot zijn (gevolg).
Gebiedskenmerk	Het klimaat van Bulgarije en Roemenië is gunstig voor de teelt van hun eigen tuinbouwproducten (oorzaak), waardoor de vraag naar Nederlandse tuinbouwproducten klein zal zijn (gevolg).

per juiste uitleg, die moet bestaan uit een oorzaak en een gevolg

1

9 maximumscore 1

Voorbeelden van een juiste reden zijn:

- De vrees voor de publieke opinie in lidstaten die geen verdere uitbreiding van de EU wil.
- De instabiele politieke situatie in die landen maakt toetreding voorlopig ongewenst.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

10 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste argumenten zijn:

- Vanuit de **economische** dimensie: het bnp / het bbp per hoofd van de bevolking is in Kroatië hoger dan in Bulgarije en Roemenië.
- Vanuit de **culturele** dimensie: Kroatië past vanwege het hoge percentage rooms-katholieken beter bij de EU dan Bulgarije en Roemenië met hun hoge percentage oosters-orthodoxen.
- Vanuit de **politieke** dimensie: Kroatië heeft lang deel uitgemaakt van (EU-lid) Oostenrijk, terwijl Bulgarije en (een groot deel) van Roemenië lange tijd behoorden tot het Ottomaanse / Osmaanse Rijk.

Opmerking

Alleen voor een juist argument in combinatie met de juiste dimensie wordt een punt toegekend.

Opgave 3 – Veel steden maken nog geen Randstad

11 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste deelvragen zijn:

- Werkt u in dezelfde gemeente als waarin u woont?
- Werkt u in hetzelfde stadsgewest als waarin u woont?
- Werkt u in een ander stadsgewest dan waarin u woont?
- In welke gemeente doet u uw niet-dagelijkse boodschappen?
- In welke gemeente gaat u uit / naar de bioscoop / naar het zwembad?
- In welke gemeente gaan uw kinderen naar het voortgezet onderwijs?

per juiste deelvraag

1

12 maximumscore 1

Voorbeelden van een juiste aanwijzing zijn:

- De bewoners van de Randstad blijven voor hun winkelbezoeken in overgrote meerderheid binnen hun eigen stadsgewest.
- In de Randstad gaat maar een klein deel van de winkelbezoeken over de grenzen van het eigen stadsgewest heen.

13 maximumscore 3

Uit de verklaring moet blijken dat

- het stadsgewest Amsterdam (vanuit de Randstad) veel meer klanten en klanten van veel verder weg trekt dan Utrecht (situatiebeschrijving) 1
- hoe groter het aantal inwoners van een stad is, des te hoger het verzorgingsniveau van de winkels is (algemene regel) 1
- hoe hoger het verzorgingsniveau is, des te groter de reikwijdte van die winkels is (algemene regel) 1

Vervoer en ruimtelijke inrichting

Opgave 4 – Binnenstaten in Afrika

14 maximumscore 2

- Beschrijving: na de onafhankelijkheid van Eritrea is Ethiopië haar open verbinding met de zee kwijt / is Ethiopië een binnenstaat geworden 1
- Ethiopië is nu voor zijn handel afhankelijker van de goede relaties met Eritrea/Djibouti 1

15 maximumscore 3

Uit de verklaring moet blijken dat

- er in gebied B veel meer grondstoffen(vindplaatsen) aanwezig zijn dan in gebied A (situatiebeschrijving) 1
- hoe meer grondstoffen(vindplaatsen) er in een gebied aanwezig zijn / waren, hoe meer behoefte er was (in de koloniale tijd) om spoorlijnen aan te leggen (algemene regel) 1
- kaart 150B (53e druk: 166B) 1

16 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste sociaalgeografische kenmerken zijn:

- lage bevolkingsdichtheid
- een laag bnp per hoofd van de bevolking
- gebrek aan organisatievermogen / gebrek aan kapitaal

per juist sociaalgeografisch kenmerk 1

17 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste uitleg vanuit de politieke dimensie is:

- In de Democratische Republiek Kongo (Zaïre) en Angola hebben in het recente verleden gewapende conflicten / geweldsuitbarstingen plaatsgevonden (oorzaak) 1
- waardoor de infrastructuur die Zambia met de zeehavens aan de Atlantische Oceaan verbindt, beschadigd of verwoest is (gevolg) 1

Opgave 5 – Felle concurrentie tussen de containerhavens in Europa

---

18 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste uitleg is:

- infrastructurale voorzieningen zijn vaak gemeente- en provinciegrens overschrijdend (oorzaak) 1
- waardoor rijk, provincie en gemeente soms in aanvaring met elkaar komen omdat zij conflicterende belangen hebben (gevolg) 1

19 maximumscore 1

Londen en Rotterdam hebben voor containers elk een verschillend achterland.

20 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste uitleg is:

- Door de recente toetreding van een aantal nieuwe landen in (Zuid)Oost-Europa tot de EU zijn er (handels)grenzen weggevallen / is er de compartimentering opgetreden (oorzaak) 1
- waardoor de relatieve ligging van havens (in zowel West-Europa als in (Zuid)Oost-Europa) ten opzichte van dit nieuwe achterland sterk is verbeterd (en de onderlinge concurrentie is vergroot) (gevolg) 1

21 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste uitleg is:

- De rijksoverheid kijkt vooral naar economisch belangen op nationale schaal: het Antwerpse dok kan schade toebrengen aan de Nederlandse economie 1
- Distributiebedrijven kijken vooral naar bedrijfseconomische belangen die boven de nationale / de Europese schaal uitgaan en zien met de komst van het Deurganckdok alleen maar voordelen om hun activiteiten uit te kunnen breiden (want de capaciteit van Rotterdam is beperkt / Antwerpen en Rotterdam zijn complementair aan elkaar) 1

Opgave 6 – De A73-Zuid en de regio Venlo

---

22 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste argumenten zijn:

- de aanleg van dure kunstwerken is niet nodig
- het milieu wordt meer gespaard

per juist argument 1

Vraag	Antwoord	Scores
23	maximumscore 2 <ul style="list-style-type: none"> • gebruikswaarde • toekomstwaarde 	1 1
24	maximumscore 3 Voorbeelden van juiste locatiefactoren (die in het gebied rond Venlo gunstiger zijn dan in het Westland): <ul style="list-style-type: none"> – grondprijs: goedkopere grond – toekomstwaarde: meer ruimte om uit breiden – verkeersinfrastructuur: minder congestieverschijnselen/minder files – ligging ten opzichte van de afzetmarkt: dichter bij het Ruhrgebied per juiste combinatie van locatiefactor en voordeel ten opzichte van het Westland	1

Actieve aarde

Opgave 7 – De Zuidwalvulkaan

- 25 **maximumscore 1**
kaart 70A (53e druk: 76A)
- 26 **maximumscore 1**
tijdens Trias en Jura
- 27 **maximumscore 3**

juiste voorwaarde:	juiste omschrijving:
1: brongesteente	4: steenkool uit het Carboon
2: reservoirgesteente	5: zandsteen uit het Vroeg-Krijt
3: afsluitend gesteente	6: klei/schalie uit het Onder-Krijt

Opmerking

Alleen de combinatie van juiste voorwaarde en juiste omschrijving hoe bij de boorlocatie Zuidwal wordt voldaan aan deze voorwaarde, levert 1 punt op.

Vraag	Antwoord	Scores
28	maximumscore 2 Voorbeelden van juiste argumenten zijn:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Vanuit de economische dimensie: <ul style="list-style-type: none"> – de aardgaswinning in eigen land bespaart Nederland deviezen / zorgt voor een gunstiger betalingsbalans of handelsbalans • Vanuit de politieke dimensie: <ul style="list-style-type: none"> – de aardgaswinning in eigen land maakt Nederland voor zijn energievoorziening minder afhankelijk van het buitenland 	1 1

Opgave 8 – El Niño

29	maximumscore 4 Uit de verklaring moet blijken dat	
	<ul style="list-style-type: none"> • bij Indonesië relatief warm oceaanwater is (situatiebeschrijving) • bij de westkust van Zuid-Amerika relatief koud oceaanwater is (situatiebeschrijving) • boven warm water lucht zal uitzetten, waardoor de luchtdruk daalt / bij warm water de lucht zal opstijgen, waardoor de luchtdruk daalt (algemene regel) • boven koud water lucht zal inkrimpen, waardoor de luchtdruk stijgt / bij koud water de lucht zal dalen, waardoor de luchtdruk stijgt (algemene regel) 	1 1 1 1
30	maximumscore 2 Uit de uitleg moet blijken dat	
	<ul style="list-style-type: none"> • door de verplaatsing van warm oceaanwater in oostelijke richting het temperatuurverschil zal afnemen (oorzaak) • waardoor het luchtdrukverschil boven de Grote Oceaan zal afnemen (gevolg) 	1 1
31	maximumscore 2 Voorbeelden van juiste oorzaken zijn:	
	<ul style="list-style-type: none"> – de aanwezigheid van een hogedrukgebied – afluende wind – de aanwezigheid van een koude zeestroom voor de kust <p>per juiste oorzaak</p>	 1
32	maximumscore 2 Uit de redenering moet blijken dat	
	<ul style="list-style-type: none"> • 2e stap: als gevolg van meer verdamping er meer wolken kunnen ontstaan • 3e stap: wolken zonlicht tegenhouden waardoor de oceaan niet nog verder opwarmt 	1 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 9 – Platen tektoniek in Nieuw-Zeeland en omliggend gebied

- 33 maximumscore 2**
- A = mid-oceanische rug / divergente plaatgrens / transforme plaatgrens 1
  - B = subductiezone / convergente plaatgrens 1
- 34 maximumscore 2**
- Uit de uitleg moet blijken dat
- ten oosten van het Noordereiland sprake is van subductie van de Pacifische plaat (oorzaak) 1
  - waardoor er een omhoog gerichte magmastroom / een magmahaard onder het Noordereiland ontstaat (met vulkanische activiteiten als gevolg) (gevolg) 1
- 35 maximumscore 1**
- Uit het antwoord moet blijken dat de gesteenten horizontaal ten opzichte van elkaar zijn verschoven (langs de Alpiene breuk).
- 36 maximumscore 2**
- Uit de uitleg moet blijken dat
- de Nieuw-Zeelandse Alpen een waterscheiding vormen aan de westzijde van het Zuidereiland (oorzaak) 1
  - deze waterscheiding het Zuidereiland verdeelt in een smal westelijk deel (korte rivieren) en een breder oostelijk deel (langere rivieren) (gevolg) 1
- 37 maximumscore 2**
- Uit de uitleg moet blijken dat
- door de overheersende westenwinden (oorzaak) 1
  - er meer neerslag valt aan de loefzijde / aan de westkant van het gebergte dan aan de lijzijde / de oostzijde van het gebergte (gevolg) 1

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per school in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 28 mei naar Cito.

6 Bronvermeldingen

- bron 1 vrij naar: Elsevieratlas; geschiedenis, grenzen, conflicten, ideologieën, projecties en vooruitzichten in 168 kaarten, Amsterdam, 2005
- bron 2 vrij naar: Eurostat
- bron 3 vrij naar: www.ruimtelijkplanbureau.nl
- bron 4 vrij naar: Ritsema van Eck e.a.: Vele steden maken nog geen Randstad, Ruimtelijk Planbureau, Den Haag, 2006
- bron 5 vrij naar: http://en.wikipedia.org/wiki/Landlocked_countries
- bron 6 vrij naar: Marcel van Gils, Geografie, februari 2006
- bron 7 vrij naar: Marcel van Gils, Geografie, februari 2006
- bron 8 bron: De Grote Bosatlas, 53e druk, 2007 en vrij naar: www.vialimburg.nl
- bron 9 vrij naar: www.natuurinformatie.nl
- bron 10 vrij naar: Berendsen, H.J.A., De vorming van het land, 2004
- bron 11 vrij naar: E.F.J. Mulder et al., De ondergrond van Nederland, 2003
- bron 12 vrij naar: Philip, S. & G.J. van Oldenborgh, Alles verandert behalve El Niño, Het Weermagazine, nummer 4, 2006
- bron 13 vrij naar: <http://vulcan.wr.usgs.gov/Glossary/PlateTectonics/Maps/>
- bron 14 vrij naar: www.gns.cri.nz/what/earthact/
- bron 15 vrij naar: www.gns.cri.nz/what/earthact/earthquakes/
- bron 16 vrij naar: www.geo.arizona.edu/
- bron 17 vrij naar: http://sci.waikato.ac.nz/evolution/images/nz_district.pdf